

**Трајање провера система менаџмента
квалитетом (QMS) и управљања животном
средином (EMS)**

Преиспитао: ПРСМ Радивоје Николичић

Одобрио: в.д. директор Проф. др Ацо Јанићијевић

ОДРЕЂИВАЊЕ ТРАЈАЊА ПРОВЕРЕ СИСТЕМА МЕНАЦМЕНТА КВАЛИТЕТОМ И УПРАВЉАЊА ЖИВОТНОМ СРЕДИНОМ

Овај документ је обавезујући за доследну примену релевантних тачака стандарда ISO/IEC 17021-1 у провери система менаџмента квалитетом и система менаџмента животном средином. Све тачке стандарда ISO/IEC 17021-1 се и даље примењују, а применом овог документа неће бити измењен ниједан захтев поменутог стандарда. Иако се број запослених (стално запослени, запослени на одређено време и запослени са скраћеним радним временом) у организацији користи као полазна тачка код утврђивања трајања провере система менаџмента, то није и једини фактор који се мора узети у обзир, већ се у обзир морају узети и други фактори који утичу на трајање провере, укључујући и оне наведене у стандарду ISO/IEC 17021-1.

0 УВОД

0.1 Тачно одређивање трајања провере за почетну проверу (фаза 1 плус фаза 2) је саставни део прегледа пријаве за било коју организацију.

0.2 Овај документ садржи обавезне одредбе и упутства за тела за оцењивање усаглашености (ТОУ) како би она израдила сопствене процедуре којима би се дефинисала дужина трајања провере рада клијената узимајући у обзир њихову величину и сложеност система када је реч о широком спектру делатности. На тај начин ће се доследно утврђивати трајање провере система менаџмента у ТОУ, као и код сличних клијената истог ТОУ.

0.3 ТОУ мора да утврди дужину трајања провере у фази 1 и фази 2 почетне провере, за надзорне провере и ресертификационе провере за сваког подносиоца пријаве и сертификованог клијента.

0.4 Овим документом са обавезном применом се дефинише оквир који ТОУ користи у својим процедурама како би утврдио одговарајућу дужину трајања провере система менаџмента, узимајући у обзир специфичности клијента који ће бити предмет провере.

0.5 Иако је овај документ предвиђен за сертификацију система менаџмента животном средином (EMS)/система менаџмента квалитетом (QMS), многи елементи се могу користити за друге шеме сертификације засноване на стандарду 17021-1. Примери ових елемената су примена времена трајања провере или проверавач дана и ефективног особља.

0.6 Без обзира на смернице дате у овом документу, време додељено за одређену проверу треба да буде довољно за планирање и извршење потпуне и ефикасне провере клијентовог система менаџмента.

1. РЕФЕРЕНТНА ДОКУМЕНТА И ДЕФИНИЦИЈЕ

- IAF MD 5: 2015 IAF Mandatory Document for Determination of Audit Time of QMS and EMS

1.1 Шема сертификације за системе менаџмента

Систем оцењивања усаглашености који се односи на системе менаџмента на које се примењују исти специфични захтеви, посебна правила и поступци.

1.2 Организација клијента

Ентитет или део ентитета који управља системом менаџмента.

1.3 Стална локација

Локација (физичка или виртуелна) где организација клијента (1.2) обавља посао или пружа услугу на континуираној основи.

1.4 Виртуелна локација

Виртуелна локација у којој организација клијента обавља посао или пружа услугу помоћу on-line окружења која омогућава лицима извршавање процеса без обзира на физичке локације.

Напомена 1: Не може се разматрати виртуелна локација где се процеси морају извршавати у физичком окружењу, нпр. складиштење, производња, лабораторије за физичко тестирање, инсталације или поправке физичких производа.

Напомена 2: Виртуелна локација (нпр. Интранет компаније) сматра се једном локацијом за израчунавање трајања провере.

1.5 Привремена локација

Локација (физичка или виртуелна) где организација клијента (1.2) извршава специфичан посао или пружа услугу у ограниченом временском периоду, а за коју није предвиђено да постане стална локација (1.3).

1.6 Трајање провере

Време потребно за планирање и обављање потпуне и ефикасне провере система менаџмента организације клијента (ISO IEC 17021-1).

1.7 Трајање сертификационе провере система менаџмента

Део трајања провере (1.6) утрошен на активности провере од уводног састанка закључно са завршним састанком.

Напомена: Активности провере обично обухватају:

- одржавање уводног састанка
- обављање прегледа документације за време спровођења провере
- комуникација током провере
- додељивање улога и одговорности водича и посматрача
- прикупљање и верификација информација
- састављање налаза провере
- припрема закључака са провере

- одржавање завршног састанка

1.8 Проверавач дан

Један проверавач дан обично траје 8 сати и може да укључи и паузу за ручак у зависности од законске регулативе.

1.9 Ефективан број особља

Укупан број особља подразумева све стално запослене, који обављају послове сертификације наведене у обиму, укључујући оне који раде по сменама. Особље, које није стално запослено (нпр. подуговорено) и оно са скраћеним радним временом, које обавља послове сертификације наведене у обиму, такође улази у тај број. Израчунавање ефективног броја особља је дато у тачки 2.3.

1.10 Категорије везане за ризик (важи само за QMS)

Код система менаџмента квалитетом одредбе, које су дате у овом документу, заснивају се на три категорије у зависности од ризика који грешка у производу или пружању услуга представља за организацију клијента. Ове категорије се могу сматрати високим, средњим или ниским ризиком. Активности високог ризика (нпр. нуклеарна, медицинска, фармацеутска, прехранбена, грађевинска) обично захтевају дуже трајање провере. Средње ризичне активности (нпр. једноставна производња) вероватно ће захтевати просечно време за обављање ефикасне провере, док ће активности са ниским ризиком захтевати мање времена. (видети Додатак А, Табела QMS 2)

1.11 Категорије везане за сложеност система (важи само за EMS)

Код система менаџмента животном средином одредбе, које су дате у овом документу, заснивају се на пет основних категорија сложености система које се тичу природе, броја и озбиљности аспеката заштите животне средине организације које битно утичу на трајање провере. (видети Додатак Б, Табела EMS 2)

2. ПРИМЕНА

2.1 Трајање провере

2.1.1 Трајање провере код свих врста провера подразумева време, проведено на локацији у просторијама клијента (физичкој или виртуелној)(1.7), и време, проведено ван локације клијента, у планирању, прегледу документације, комуникацији са особљем клијента и писању извештаја.

2.1.2 Очекује се да време трајања провере сертификације система менаџмента (1.7) обично не би требало да буде мање од 80% времена обрачунатог на бази методологије исказане у Одељку 3. Ово важи за почетну, надзорну и ресертификациону проверу.

2.1.3 Путовање (време проведено у путу или између локација) и паузе нису обухваћени трајањем провере сертификације система менаџмента на локацији.

Напомена: Видети тачку 1.8. Пауза за ручак може да буде укључена у зависности од локалне законске регулативе.

2.2 Проверавач дан

2.2.1 У табелама QMS 1 и EMS 1 је приказано **просечно** време трајања провере сертификације система менаџмента изражено у проверавач данима. Прилагођавање броја дана на нивоу државе може бити потребно због усклађивања са локалним прописима везаним за путовања, паузу за ручак и радно време како би укупан број сати провере био исти као у табелама QMS 1 и EMS 1.

2.2.2 Утврђен број проверавач дана не сме бити редукован у фази планирања тако што ће се програмирати већи број сати по радном дану. Могуће је размотрити како да се обезбеди ефикасна провера активности по сменама која може захтевати додатне сате у току једног радног дана.

2.2.3 Ако је након израчунавања резултат децимални број, број дана треба заокружити на најближу половину дана (нпр.: 5,3 дана проверавач дана постаје 5,5 дана проверавач дана, док 5,2 проверавач дана постаје 5 проверавач дана).

2.2.4 Како би се осигурала ефикасност провере, ТОУ би требало да размотри и састав и величину тима за проверу (нпр. $\frac{1}{2}$ дана са 2 проверавача можда неће бити тако ефективно као једнодневна провера са 1 проверавачем или 1 проверавач дан са једним главним проверавачем и једним техничким експертом је ефикаснији од 1 дана провере без техничког експерта).

Напомена 1: Акредитациона тела могу затражити од ТОУ да докажу да просечно време провере одређених клијената није ни значајно више ни мање од времена провере израчунатог у табелама QMS1 и EMS1.

Напомена 2: ТОУ која првенствено раде у високо ризичним или комплексним индустријама ће вероватно имати већи просек него у табелама, а ТОУ која првенствено раде у индустрији са ниским ризиком ће вероватно имати нижи просек него у табелама.

2.3 Израчунавање ефективног броја особља

2.3.1 Ефективни број особља како је претходно дефинисан користи се као основа за израчунавање трајања провере система менаџмента. Фактори за одређивање ефективног броја запослених обухватају особље са скраћеним радним временом и запослене који су делимично у обиму, запослене који раде у сменама, административне и све остале категорије канцеларијског особља, процесе који се понављају и запошљавање великог броја неквалификованих кадрова у неким земљама.

2.3.2 Образложење утврђивања ефективног броја особља ће бити доступно организацији клијента и Акредитационом телу ради прегледа током њиховог оцењивања и на захтев Акредитационог тела.

2.3.3 Запослени са скраћеним радним временом и запослени који су делимично у оквиру обима

У зависности од броја радних сати, број запослених са скраћеним радним временом и запослених који су делимично у оквиру обима може се смањити или повећати и претворити у еквивалентан број запослених са пуним радним временом. (нпр. 30 радника са скраћеним радним временом који раде 4 сата дневно једнако је 15 запослених са пуним радним временом).

2.3.4 Процеси који се понављају у оквиру обима

Када велики проценат запослених врши одређене активности/заузима радна места која се сматрају понављајућим (нпр. чистачи, безбедност, транспорт, продаја, контакт центри, итд.), дозвољено је смањење броја особља које се уједначено и доследно примењује у свакој компанији у оквиру обима сертификације. Утврђене методе за смањење се документују тако да укључују било који фактор ризика који активности /радна места представљају.

2.3.5 Запослени који раде по сменама

ТОУ одређује трајање и временски период провере који ће најбоље оценити ефикасно спровођење система менаџмента за пун обим активности клијента, укључујући потребу за провером изван уобичајеног радног времена и у разним распоредима смена, а све у договору са клијентом.

2.3.6 Привремено запослени неквалификовани кадар

Ово питање обично се примењује само у земљама са ниским степеном развоја технологије, где се привремено запослени неквалификовани кадар може запослити у знатном броју ради замене аутоматизованих процеса. Број ефективних особља се може смањити под овим околностима, али је разматрање процеса важније од броја запослених. Овакво смањење је неуобичајено и оправдање се бележи и ставља на располагање АТ приликом оцењивања.

3. МЕТОДОЛОГИЈА НА ОСНОВУ КОЈЕ СЕ УТВРЂУЈЕ ТРАЈАЊЕ ПРОВЕРЕ

3.1 Методологија, која се користи као основа за израчунавање дужине трајања провере у случају почетне провере (фаза 1 + фаза 2), укључује тумачење табела и бројки у Додатку А за QMS односно Додатку Б за EMS провере. Додатак А (QMS) се искључиво заснива на ефективном броју особља, које је укључено у поступак сертификације (у тачки 2.3 видети смерницу о начину рачунања ефективних особља), као и о нивоу ризика, али се не наводи колико провера може најмање, односно највише да траје. Осим на ефективном броју особља, Додатак Б (EMS) се заснива и на сложености система управљања заштитом животне средине организације, али се не наводи колико провера може најмање, односно највише да траје.

Напомена: Уобичајена пракса је да је време проведено у фази 2 веће од времена проведеног у фази 1.

3.2 Применом одговарајућег множиоца могу се употребити исте табеле и слике као основ за израчунавање трајања надзорне провере (тачка 5) и провере у случају ресертификације (тачка б).

3.3 ТОУ морају имати процедуре које прописују да се за проверу одређених процеса клијента мора утрошити адекватно време. Искуство је показало да, осим броја особља, на време потребно за ефективно обављање провере утичу и други фактори, како у случају система менаџмента квалитетом (QMS), тако и у случају система менаџмента животном средином (EMS). Ти фактори су детаљније обрађени у тачки 8.

3.4 Овај документ садржи одредбе које би требало узети у обзир приликом утврђивања трајања провере. Ове и друге факторе је потребно разматрати током поступка преиспитивања пријаве ТОУ и након фазе 1 и током целог циклуса сертификације и током ресертификације због утицаја које исти могу имати на утврђивање трајања провере, без

обзира о којој врсти провере је реч. Из тог разлога табеле, слике и дијаграми, релевантни, како за систем менаџмента квалитетом, тако и за систем менаџмента животном средином, који показују однос између ефективног броја особља које је укључено у поступак сертификације и сложености система, не могу се појединачно користити. Те табеле и слике чине оквир за даље планирање провере и прилагођавања трајања провере за све врсте провера.

3.5 За провере у области система менаџмента квалитетом, слика QMS 1 представља визуелну смерницу за прилагођавање времена трајања провера израчунатог на основу табеле QMS 1, и представља оквир за процедуру која би требало да се користи код планирања провере, тако што идентификује полазну тачку на основу укупног ефективног броја особља у свим сменама.

3.6 Трајање провере EMS се заснива на броју ефективног особља организације и природи, броју и озбиљности аспеката заштите животне средине организације која је типична за тај сектор индустрије. Табеле EMS 1 и EMS 2 пружају оквир за процес који треба да се користити за планирање провере. Време провере система менаџмента треба тада да се прилагоди на основу било којих значајних фактора који се јединствено примењују на организацију која ће бити проверена.

3.7 Полазна тачка за утврђивање трајања провере се одређује на основу ефективног броја особља, а затим се прилагођава значајним факторима, који важе за клијента који треба да буде предмет провере, тако што се сваком фактору додаје или одузима пондер како би се извршила модификација основне величине. Основ за утврђивање трајања провере система менаџмента, укључујући и извршена прилагођавања, мора да буде евидентиран у свакој ситуацији. ТОУ треба да обезбеди да свака варијација у времену провере не доведе до компромиса у вези са ефикасношћу провере. У случајевима када процеси реализације производа или услуга функционишу у сменском раду, степен провере сваке смене од стране ТОУ зависи од процеса који се обављају у свакој смени, као и од нивоа контроле сваке смене коју показује клијент. Да би се извршила провера ефективне имплементације, најмање једна од смена биће проверена. Образложење за непроверавање других смена (на пример, оних ван редовног радног времена) се документује.

3.8 Утврђивање трајања провере употребом табела или слика, датих у Прилозима А и Б, не обухвата време за „проверавача на обуци“ нити време за посматраче ни техничке експерте.

3.9 Смањење трајања провере система менаџмента не сме да прелази 30% од времена утврђеног у табелама QMS 1 или EMS 1.

Напомена: Тачка 3.9 не сме да се примењује на ситуације описане у IAF MD1 за индивидуалне локације код више-локацијских операција код којих је дозвољено узорковање локација. У таквој ситуацији ограничен број процеса је присутан на таквим локацијама и примена свих релевантних захтева стандарда система менаџмента се може проверити.

4. ТРАЈАЊЕ ПОЧЕТНЕ ПРОВЕРЕ (ФАЗА 1 и ФАЗА 2)

4.1 Трајање провере, која обухвата комбиноване активности изван локације (тачка 2.1) не би требало да доведе до тога да укупно трајање провере система менаџмента **на локацији** буде мање од 80% времена обрачунатог на основу методологије описане у Одељку 3. Када је

потребно утрошити додатно време за планирање и/или писање извештаја, то не сме бити оправдање за смањење трајања провере сертификације система менаџмента на локацији.

4.2 Табела QMS 1 и табела EMS 1 чине полазну тачку за процену трајања почетне провере (фаза 1 и фаза 2) у случају провере система менаџмента квалитетом и система менаџмента животном средином.

4.3 Време провере које утврди ТОУ и образложење утврђеног времена мора да буде забележено. Овај обрачун укључује детаље о времену које треба доделити да би се покрио читав обим сертификације.

4.4 ТОУ мора да обезбеди утврђивање трајања провере и оправдање организацији клијента као део уговора и мора да га учини доступним свом Акредитационом телу на његов захтев.

4.5 Трајање сертификационе провере може да укључи проверавање „на даљину“ као што је интерактивна сарадња заснована на интернет комуникацији, интернет састанцима, телеконференцијама и/или електронској верификацији клијентових процеса (видети IAF MD4). Ове активности морају да буду идентификоване у плану провере, а време које се проведе у обављању тих активности се може сматрати делом укупног трајања провере система менаџмента. Уколико ТОУ планира проверу код које провера „на даљину“ износи више од 30% планираног трајања провере на локацији, ТОУ мора да образложи план провере и води записе о истом који се стављају на увид акредитационом телу ради преиспитивања. (видети MD4).

Напомена 1: Трајање провере сертификације система менаџмента на локацији подразумева време које је додељено за појединачне локације које проверавач проверава. Провере удаљених места електронским путем се сматрају проверама „на даљину“, чак и када се провера електронским путем физички обавља у просторијама организације (физичким или виртуелним).

Напомена 2: Без обзира на то, које се технике провере „на даљину“ користе, посета организацији клијента се обавља најмање једном годишње ако таква физичка локација постоји.

Напомена 3: Не очекује се да трајање фазе 2 провере буде краће од 1 проверавач дана.

5. НАДЗОР

У току почетног трогодишњег циклуса сертификације, трајање надзорне провере дате организације би требало да буде пропорционално времену утрошеном током почетне сертификационе провере (фаза 1 + фаза 2), при чему би укупно време надзора на годишњем нивоу требало да буде око 1/3 времена утрошеног током почетне сертификационе провере. ТОУ мора да прибави ажуриране податке клијента, који се односе на његов систем менаџмента као део сваке надзорне провере. Планирана времена надзорних провера се морају повремено преиспитивати, бар при свакој надзорној провери и ресертификационој провери, како би се узеле у обзир промене у организацији, степен унапређења система, итд. Морају да постоје записи о преиспитивању, укључујући и све измене трајања провере система менаџмента.

Напомена: Не очекује се да ће надзорна провера трајати краће од једног (1) проверавач дана.

6. РЕСЕРТИФИКАЦИЈА

Трајање ресертификационе провере би требало да се рачуна на основу ажурираних информација клијента и обично износи 2/3 времена потребног за почетну сертификациону проверу (фаза 1 + фаза 2) организације уколико би таква почетна провера требало да се обави у време ресертификације (тј. не 2/3 времена првобитно утврђеног за почетну сертификациону проверу). Трајање провере система менаџмента зависи од резултата преиспитивања перформанси система (ISO/IEC 17021-1). Само преиспитивање перформанси система не представља део времена трајања ресертификационе провере.

Напомена: Не очекује се да ће ресертификациона провера трајати мање од једног (1) проверавач дана.

7. ДРУГИ ЦИКЛУС СЕРТИФИКАЦИЈЕ И НАРЕДНИ ЦИКЛУСИ СЕРТИФИКАЦИЈЕ ЗА СВАКОГ ПОЈЕДИНАЧНОГ КЛИЈЕНТА

За други и наредне циклусе сертификације ТООУ може, уз одобрење Акредитационог тела, да изабере да изради програм надзора и ресертификације за појединачне случајеве (веза са IAF MD3 којим се утврђују процедуре за вршење надзорних провера и поновне сертификације клијената од поверења). Уколико се не изабере овај приступ, трајање провере система менаџмента би требало да се израчуна на начин који је дат у тачкама 5 и 6.

8. ФАКТОРИ КОЈИ УТИЧУ НА ТРАЈАЊЕ ПРОВЕРЕ (СИСТЕМ МЕНАЏМЕНТА КВАЛИТЕТОМ И СИСТЕМ МЕНАЏМЕНТА ЖИВОТНОМ СРЕДИНОМ)

Додатни фактори које је потребно размотрити укључују, мада не и искључиво:

1) Продужење трајања провере система менаџмента:

- а) сложена логистика која подразумева више од једне зграде или локације на којој се обављају послови, нпр. мора се проверити засебан Пројектни биро;
- б) особље које говори различите језике (што захтева преводиоце или што онемогућава проверавачима да своје активности обављају независно);
- в) веома велика локација у односу на број особља (нпр. шума);
- г) развијена регулатива (нпр. храна, лекови, ваздухопловство, нуклеарна енергија, итд);
- д) систем обухвата изузетно сложене процесе или релативно велики број специфичних послова;
- ђ) послови, који захтевају да привремене локације буду посећене, како би се потврдило обављање послова на трајним локацијама чији је систем менаџмента предмет сертификације.
- е) аутсорсоване функције или процеси.

2) Продужење трајања провере само за систем менаџмента квалитетом

- а) Активности које се сматрају активностима високог ризика (видети Додатак А, Табела QMS 2).

3) Продужење трајања провере само за систем управљања животном средином

- а) већа осетљивост животне средине, која прима одређена дејства у односу на типичну локацију одређеног сектора индустрије;
- б) мишљења заинтересованих страна;
- в) индиректни аспекти због којих је потребно продужити трајање провере;
- г) додатни или нестандартни аспекти животне средине или регулисани услови конкретног сектора;
- д) Ризици од еколошких несрећа и утицаја који настају или ће се вероватно настати, као последице инцидената, несрећа и потенцијалних хитних случајева, претходних еколошких проблема којима је организација допринела.

4) Скраћено трајања провере:

- а) клијент није „одговоран за пројектовање“, а други стандардни елементи нису покривени обимом (само систем менаџмента квалитетом);
- б) врло мала локација у односу на број особља (нпр. само канцеларије);
- в) зрелост система менаџмента;
- г) претходно познавање клијентовог система менаџмента (нпр. исто ТОО га је сертифицивало, али према другом стандарду);
- д) клијентова спремност за сертификацију (нпр. већ сертифициван или признат на основу друге шеме треће стране);

Напомена: Ако је провера спроведена у складу са IAF MD 11 ово образложење није валидно јер ће се скраћење рачунати у зависности од нивоа интегрисаности.

ђ) Висок ниво аутоматизације

- е) Када особље укључује велики број људи који раде "ван локације" нпр. продаваца, возача, сервисног особља итд. и могуће је проверити усклађеност њихових активности са системом у знатној мери уз помоћ прегледа записа.
- ж) Активности које се сматрају активностима ниског ризика (видети Додатак А, Табела QMS 2 за примере и Табела EMS 1). Активности ниског степена сложености, нпр:
- процеси обухватају сличне и активности које се понављају (нпр. само услугу);
 - активности, које се обављају у свим сменама, су идентичне при чему постоје
 - одговарајући докази о еквивалентности перформанси у свим сменама;
 - када значајан део особља обавља сличну једноставну функцију. Процеси који се понављају, а који су у оквиру обима (када запослени обављају активности које се понављају)

Сви атрибути клијентовог система, процеса и производа/услуга треба да се размотре и исправно прилагоде за оне факторе који би могли оправдати веће или мање време провере за ефективну проверу. Адитивни фактори могу бити неутрализовани субтрактивним факторима.

Напомена 1: Субтрактивни фактори могу се користити само једном за свако рачунање за сваку организацију.

Напомена 2: Адитивни фактори који треба узети у обзир приликом израчунавања времена провере интегрисаних система менаџмента се наводе у IAF MD 11.

9. ПРИВРЕМЕНЕ ЛОКАЦИЈЕ

9.1 У ситуацијама када подносилац захтева за сертификацију или сертификовани клијент пружа услуге или производи производе на привременим локацијама, такве локације морају бити део програма провере.

9.2 Привремене локације могу да иду од главних локација до мање значајних локација на којима се пружају услуге/врши монтажа. Потреба да се посете такве локације и обим узорковања требало би да се заснивају на процени ризика немогућности да се путем система менаџмента квалитетом контролише производња производа или пружање услуга или немогућности да се путем система управљања животном средином контролишу аспекти и утицаји животне средине који се односе на послове клијента. Узорак одабраних локација би требало да обухвати низ активности из клијентовог обима сертификације, потреба за компетентношћу и варијација услуга узимајући у обзир величине и врсте активности, као и различите фазе пројекта који су у току и са њима повезаним аспектима и утицајима на животну средину.

9.3 Требало би да се на привременим локацијама раде типичне провере на лицу места. Међутим, следеће методе се могу користити као алтернатива проверама на лицу места:

- 1) разговори или састанци са клијентом и/или лично са његовим корисником или путем телеконференција ради праћења активности;
- 2) преглед документације активности на привременим локацијама;
- 3) приступ „на даљину“ електронским базама које садрже записе или друге информације које су од значаја за оцењивање система менаџмента и привремених локација;
- 4) употреба видео и телеконференција и других технологија које омогућавају ефикасну проверу „на даљину“.

9.4 Метод провере за све случајеве би требало да буде у потпуности документован и образложен у смислу његове ефикасности.

10. ТРАЈАЊЕ ПРОВЕРЕ НА ВЕЋЕМ БРОЈУ ЛОКАЦИЈА

10.1 У случају система менаџмента који се спроводи на већем броју локација, потребно је установити да ли је узорковање дозвољено.

10.2 За сертификацију која се спроводи на већем броју локација у којима није дозвољено узорковање, детаљни захтеви ће бити детаљније описани у новом IAF MD када буде био доступан. Полазна тачка за израчунавање трајања провере система менаџмента је укупно време на свим местима, у складу са Табелом QMS 1 и Табелом QMS 2 за системе менаџмента квалитетом и Табелом EMS 1 и Табелом EMS 2 за системе управљања животном средином. За удео укупног времена проведеног на свакој локацији узимају се у обзир ситуације у којима одређени процеси система менаџмента нису релевантни за локацију.

10.3 За сертификацију која се спроводи на већем броју локација у којима је узорковање дозвољено, детаљни захтеви су детаљније описани у IAF MD1. Полазна тачка за израчунавање времена провере система менаџмента је укупна сума која обухвата све узорковане локације. MD1 се користити за одабир локација за узорковање пре примене MD5 на сваку изабрану локацију. Укупно време никада не би требало да буде мање од оног које би се израчунало за величину и сложеност операције да су сви послови извршени на једној локацији (MD1 – тачка 5.3.4).

11. КОНТРОЛА ФУНКЦИЈА ИЛИ ПРОЦЕСА ОБЕЗБЕЂЕНИХ ИЗ СПОЉАШЊИХ ИЗВОРА (OUTSOURCING)

11.1 Ако једна организација обезбеђује (аутсорсује) део својих функција или процеса из спољашњих извора, ТОУ има одговорност да прибави доказе да је организација ефикасно одредила врсту и обим контрола које треба применити како би се осигурало да функције или процеси обезбеђени из екстерних извора не утичу неповољно на ефикасност система менаџмента, укључујући способност организације да доследно испоручује усаглашене производе и услуге својим клијентима или да контролише своје еколошке аспекте и обавезе према поштовању законских захтева.

11.2 СТ ће вршити проверу и процену ефикасности клијентовог система менаџмента у управљању свим испорученим активностима и ризику који то представља по испуњавање циљева, захтеве купаца и захтеве усаглашености. Ово може укључити прикупљање повратних информација о степену ефикасности од добављача. Међутим, провера система менаџмента добављача није потребна, с обзиром да је у оквиру система менаџмента организације обухваћена само контрола испоручене активности, а не извршење саме активности. Додатно време за ревизију одређује се на основу разумевања овог ризика.

Додатак А - СИСТЕМ МЕНАЏМЕНТА КВАЛИТЕТОМ

Табела QMS 1 - Систем менаџмента квалитетом

Однос између ефективног броја особља које је укључено у поступак сертификације и трајања провере (само почетне провере)

Укупан број особља које је укључено у поступак сертификације	Трајање провере фаза 1 + фаза 2 (дани)	Укупан број особља које је укључено у поступак сертификације	Трајање провере фаза 1 + фаза 2 (дани)
1-5	1,5	626-875	12
6-10	2	876-1175	13
11-15	2,5	1176-1550	14
16-25	3	1551-2025	15
26-45	4	2026-2675	16
46-65	5	2676-3450	17
66-85	6	3451-4350	18
86-125	7	4351-5450	19
126-175	8	5451-6800	20
176-275	9	6801-8500	21
276-425	10	8501-10700	22
426-625	11	>10700	Пратити горњу прогресију

Напомена 1: Број запослених у табели QMS 1 би требало посматрати као континуирану појаву, а не као постепену промену тј. ако се нацрта као графикон, линија би требало да почне са нижим вредностима у распону и заврши са крајњим вредностима сваког распона. Полазна тачка графикона треба да буде да 1 запослени одговара вредности од 1,5 дан. Погледајте тачку 2.2 за израчунавање делова дана.

Напомена 2: Процедуром ТОУ може да буде прописано трајање провере када је број запослених већи од 10700. У том случају трајање провере би требало да буде у складу са прогресијом датом у табели QMS 1.

Напомена 3: Видети такође тачке 1.9 и 2.3.

Слика QMS 1- Однос између сложености система и трајања провере

Табела QMS 2 – Примери категорија ризика

Ове категорије ризика нису дефинитивне, већ служе као примери које може да користи СТ при утврђивању категорије ризика провере.

Висок ризик

Када грешка у производу или извршавању услуге изазива економску катастрофу или доводи живот у опасност. Примери укључују, али нису ограничени на: храну; фармацеутске производе; авионе; бродоградњу; носеће компоненте и конструкције; комплексну грађевинску активност; електричну и гасну опрему; медицинске и здравствене услуге; риболов; нуклеарно гориво; хемикалије, хемијске производе и влакна.

Средњи ризик

Када грешка у производу или извршавању услуге може да изазове повреду или болест. Примери укључују, али нису ограничени на: неносеће компоненте и конструкције; једноставне грађевинске активности; основних и фабрикованих металних производа; неметалне производе; намештај; оптичку опрему; услуге из области забаве и уметности.

Низак ризик

Када је мала вероватноћа да ће грешка у производу или извршавању услуге изазвати повреду или болест. Примери укључују, али нису ограничени на: текстил и одећу; производе од целулозе, папир и производе од папира; издаваштво; канцеларијске услуге; образовање; малопродају, хотеле и ресторане.

Напомена 1: Очекивано је да пословне активности дефинисане као активности ниског ризика могу захтевати краће трајање провере од времена обрачунатој у Табели QMS1, а активности дефинисане као активности средњег ризика ће захтевати трајање провере обрачунато користећи Табелу QMS1, односно активности дефинисане као активности високог ризика ће захтевати више времена.

Напомена 2: Ако компанија обавља различите пословне активности (нпр.: грађевинска фирма која гради једноставне конструкције - средњи ризик - и мостове - висок ризик), ТОУ има одговорност да одреди одговарајуће трајање провере, узевши у обзир број особља укљученог у сваку од активности.

Додатак Б – СИСТЕМ УПРАВЉАЊА ЗАШТИТОМ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ**Табела EMS 1 – Однос између укупног броја особља које је укључено у поступак сертификације, сложености система и трајања провере (Само за почетну проверу - фаза 1 + фаза 2)**

Укупан број особља које је укључено у поступак сертификације	Трајање провере фаза 1 + фаза 2 (дани)				Укупан број особља које је укључено у поступак сертификације	Трајање провере фаза 1 + фаза 2 (дани)			
	Висок	Сред.	Ниски	Огранич.		Висок	Сред.	Ниски	Огранич.
1-5	3	2,5	2,5	2,5	626-875	17	13	10	6,5
6-10	3,5	3	3	3	876-1175	19	15	11	7
11-15	4,5	3,5	3	3	1176-1550	20	16	12	7,5
16-25	5,5	4,5	3,5	3	1551-2025	21	17	12	8
26-45	7	5,5	4	3	2026-2675	23	18	13	8,5
46-65	8	6	4,5	3,5	2676-3450	25	19	14	9
66-85	9	7	5	3,5	3451-4350	27	20	15	10
86-125	11	8	5,5	4	4351-5450	28	21	16	11
126-175	12	9	6	4,5	5451-6800	30	23	17	12
176-275	13	10	7	5	6801-8500	32	25	19	13
276-425	15	11	8	5,5	8501-10700	34	27	20	14
426-625	16	12	9	6	>10700	Пратити горњу прогрессију			

Напомена 1: Приказано је трајање провере за висок, средњи, ниски и ограничени степен сложености провера.

Напомена 2: Број особља у табели EMS 1 би требало посматрати као континуирану појаву, а не као постепену промену. тј. ако се нацрта као графикон, линија би требало да почне са нижим вредностима у распону и заврши са крајњим вредностима сваког распона. Полазна тачка графикона треба да буде да 1 запослени одговара вредности од 2,5 дана. Погледајте тачку 2.2 за израчунавање делова дана.

Напомена 3: Процедуром ТОУ може да буде прописано трајање провере када је број запослених већи од 10700. У том случају трајање провере би требало да буде у складу са прогресијом датом у табели EMS 1.

ТАБЕЛА EMS 2 - Примери везе између сектора привреде и категорија сложености аспеката животне средине

Категорија сложености	Сектори привреде
Висока	рударство и каменолом нафта и вађење гаса штављење текстила и одеће процес мрвљења који доводи до испуштања течности током производње папира, укључујући и рециклирање папира прерада нафте хемикалије и фармацеутска средства примарна производња – метали прерада неметала и производа, укључујући и керамичке производе и цемент производња електричне енергије коришћењем угља грађевинарство и рушење прерада опасног и безбедног отпада, нпр. спаљивање, итд прерада канализационог отпада и отпадних вода
Средња	рибарство/пољопривреда/шумарство текстил и одећа осим штављења производња дасака, прерада/импрегнација дрвета и производа од дрвета производња папира и штампање осим процеса мрвљења који доводи до испуштања течности током производње папира прерада неметала и производа који укључују и стакло, глину, креч, итд. површинска и друге врсте хемијске обраде производа од метала искључујући примарну производњу површинска и друге врсте хемијске обраде машинских производа производња чистих штампаних плоча за електронску индустрију производња транспортне опреме – друмске, железничке, ваздушне, бродови производња и дистрибуција електричне енергије коришћењем угља производња, складиштење и дистрибуција гаса (вађење је рангирано као висок степен) издвајање, пречишћавање и дистрибуција воде укључујући и заштиту од поплава река (обратити пажњу да је комерцијална прерада отпадних вода рангирана као висок степен) малопродаја и велепродаја фосилног горива прерада хране и дувана транспорт и дистрибуција - морем, ваздухом, копном агенција за трговину некретнинама, продаја некретнина, индустријско чишћење, хигијенско чишћење, хемијско чишћење које обично представља део општих привредних услуга рециклирање, компостирање, депоније (неопасан отпад) техничко испитивање и лабораторије здравство/болнице/ветеринарство услуге из области забаве и уметности не укључујући хотеле/ресторане
Ниска	хотели/ресторани дрво и производи од дрвета изузимајући производњу дасака, обраду и импрегнацију дрвета производи од папира изузимајући штампање, мрвљења који доводи до испуштања течности током производње папира моделирање и склапање гуме и пластике - изузимајући производњу

	сировина за гуму и пластику које су у саставу хемикалија топло и хладно обликовање и прерада метала изузимајући површинску и друге врсте хемијске обраде и примарну производњу монтажа машинских компоненти изузимајући површинску и друге врсте хемијске обраде велепродаја и малопродаја монтажа електричне и електронске опреме изузимајући производњу чистих штампаних плоча
Ограничена	управљање и активности предузећа, висок квалитет и управљање холдинг компанијама транспорт и дистрибуција - услуге менаџмента које не укључују возни парк телекомуникације опште пословне услуге, осим агенције за промет некретнинама, продаје некретнина, индустријског чишћења, хигијенског чишћења, хемијског чишћења услуге из домена образовања
Посебни случајеви	нуклеарна енергија производња нуклеарне енергије складиштење велике количине опасног материјала државна управа локална управа организације са производима и услугама који не угрожавају животну средину, финансијске институције

Категорије сложености аспеката животне средине

Одредбе, наведене у овом документу се заснивају на пет основних категорија сложености природе и озбиљности аспеката животне средине организације, које се суштински одражавају на време потребно проверавачу да изврши проверу. Те категорије су:

Висока – аспекти средине са важном природом и озбиљношћу (обично организације за прераду и производњу са значајним утицајем на неколико аспеката животне средине);

Средња - аспекти средине са средњом природом и озбиљношћу (обично организације за прераду са значајним утицајем на неке аспекте животне средине);

Ниска - аспекти средине са ниском природом и озбиљношћу (обично организације са типом средине који укључује монтажу са мало значајних аспеката);

Ограничена - аспекти средине са ограниченом природом и озбиљношћу (обично организације са канцеларијским типом средине);

Посебна – Ово захтева додатна разматрања појединачних случајева у фази планирања провере.

Табела EMS 1 приказује прве четири категорије сложености: високу, средњу, ниску и ограничену. Табела EMS 2 приказује везу између пет горе наведених категорија сложености и привредних сектора који су типични за ту категорију.

ТОУ би требало да зна да не спадају све организације у одређеном сектору увек у исту

категорију сложености. ТОУ би требало да има флексибилан приступ код преиспитивања пријаве како би обезбедило да специфичне активности организације буду узете у обзир при утврђивању категорије сложености. На пример, иако би делатности многих организација у хемијском сектору требало да буду класификоване као делатности „високог степена сложености“, организација, која би радила само мешање без хемијских реакција или емисије и/или пружања других комерцијалних услуга би могла бити класификована као организација са „средњим степеном“ или чак „ниским степеном“ сложености. ТОУ мора да документује све случајеве у којима је категорија сложености организације у одређеном сектору класификована као нижи степен сложености.

Табела EMS 1 не укључује категорију „посебне сложености“, а трајање провере система менаџмента у тим случајевима мора бити дефинисано и образложено за сваки појединачни случај.